

ÚVAHY O BOJOVÉ ČINNOSTI VLASTNÍCH VOJSK A O ORGANISACI VELENÍ VZHLEDEM NA NÁZORY AMERIČANŮ NA POUŽITÍ ATOMOVÝCH ZBRANÍ

Podplukovník Michal Spišiak

Maršál Montgomery prohlásil 24. května 1954 ve svém exposé novínářům zemí začleněných do Severoatlantického útočného paktu: „Naše vojenské otázky musíme přizpůsobit pokroku vědy. Nesmíme se dopustit té chyby, abychom používali soudobých zbraní podle zásad včerejší taktiky. Objevení atomových a thermonukleárních zbraní způsobí celkem jistě změny v pozemních vojskách. Musíme pokračovat ve vážném studiu forem budoucích pozemních operací. Je málo platné přidávat atomové zbraně k bojovým prostředkům z druhé světové války a neprovést změny v taktice, které z toho vyplývají. Domněnka, že zavedení atomových a thermonukleárních zbraní nebude mít vliv na organizaci a taktiku pozemních vojsk, je zpozdilá. Musíme proto přezkoušet naše zbraně a jejich materiál, abychom provedli změny vyvolané atomovou érou.“

Od této doby se v odborném vojenském tisku západních armád, hlavně americkém, anglickém a francouzském, objevuje čím dál více článků pojednávajících o bojové činnosti vojsk za použití atomových zbraní. Některé nové taktické zásady byly již prakticky přezkoušeny na závěrečných cvičeních s vojsky, provedených ke konci výcvikového období 1954 v západním Německu a v Řecku.

Cílem tohoto článku je upozornit na některé názory Američanů na použití atomových zbraní v hlavních druzích boje, jak se objevují v odborné literatuře a jak byly prakticky na cvičeních s vojsky přezkoušeny. V druhé části článku pak uvedu některé vlastní názory na vedení bojové činnosti našich vojsk za použití atomových zbraní a na některé otázky organizace velení za soudobých podmínek, které se stávají podstatně složitějšími a vyžadují hlubšího propracování.

Hned úvodem nutno zdůraznit, že atomové zbraně v doktríně západních imperialistů mají vyřešit nejpálčivější otázku, rozpor mezi hrstkou vládnoucích monopolistů a milionovými masami vykořisťovaných dělníků a rolníků, že mají nahradit především člověka, který si čím dále tím více uvědomuje cizost a různorodost svých zájmů se zájmy vládnoucích tříd a nemá více chuti prolévat svou krev za cizí zájmy.

Názory na použití atomových zbraní v útočném boji a na vedení útočného boje

Podle názorů amerických vojenských theoretiků může být atomových zbraní použito jak za útoku na připravenou nepřátelskou obranu, tak i za útoku na spěšně zaujatou obranu. Použije-li se atomových zbraní na připravenou obranu, mohou být atomové údery provedeny jak na první postavení, tak i na postavení a důležité objekty v hloubce. Podle povahy cíle může být použito buď atomových dělostřeleckých granátů, hlavně na cíle v blízkosti vlastních vojsk, nebo atomových pum malé

ráže, hlavně proti soustředěným zálohám, manévrujícím útvarům a p., nebo atomových pum větší ráže k zničení mohutných obranných zařízení, obranných staveb nebo opevněných prostorů.

Tak na příklad v útočném pásmu jedné pěší divise, širokém asi 8 km, předpokládá se použití tří atomových pum malé ráže. Z nich dvě atomové pumy mohou být shozeny na první postavení, tak aby nebyla zasažena vlastní vojska ve výchozím prostoru, to znamená ve vzdálenosti asi 2500 m před předním okrajem. Třetí pumy může být použito na odpory v hloubce obrany (na druhé nebo třetí postavení). Částečného umlčení předního okraje nepřátelské obrany se má dosáhnout správným umístěním epicentra výbuchu atomové pumy, aby objekty na prvním a druhém zákopu byly ještě zasaženy, ale vlastní vojska byla bezpečně mimo účinek atomové pumy. Někteří odborníci tvrdí, že je účelné provádět atomové úderý na první postavení s pozemním výbuchem a úderý v hloubce s podzemním výbuchem. Za útoku divise v hloubce nepřátelské obrany se doporučuje použít atomových úderů hlavně na připravená obranná pásma nebo postavení.

V poslední době neuvažují Američané o možnostech použití atomových úderů na první zákop prvního obranného postavení. Pokládají za nebezpečné vyvádět vlastní vojska z předního okraje výchozího postavení, protože prý by toho mohl nepřítel využít, přejít do útoku a ohrozit plánovanou operaci.

Američané velice zdůrazňují nutnost důkladného zabezpečení vlastních vojsk ve výchozím prostoru jak proti účinkům vlastních, tak i nepřátelských atomových úderů. Má se toho dosáhnout zakopáním živé síly a bojové techniky, rozptýlením vojsk v terénu, důkladným průzkumem a dobře pracujícím systémem uvědomování vojsk o atomovém nebezpečí. Tak pěší prapor má být rozmístěn v úseku 1600 m širokém, mezi prapory ve výchozím postavení se doporučuje vytvářet mezeru až 2 km širokou. Divise, která by útočila se čtyřmi prapory v prvním sledu, by měla podle těchto názorů mít pásmo 8 až 10 km široké.

Použití atomových úderů na spěšně zaujaté obranné postavení v hloubce je podle názorů Američanů obdobné, jako na hlavní pásmo obrany. V tomto případě se však připouští použít atomových úderů i k umlčení předního okraje, protože ráz boje a formy manévru, kterých může být v této bojové činnosti použito, umožňují prý plně využít účinků atomových úderů. Za této situace se už Američané nebojí vyvést vojska poněkud do hloubky, aby byla zabezpečena proti účinkům vlastních atomových úderů, protože nepřítel prý nedisponuje dostatkem sil, aby mohl zmařit tento manévr.

Zaujetí výchozího položení má být provedeno večer před útokem. Předtím se provádí rekognoskace a stanoví úkoly svazkům, útvarům, jednotkám a druhům vojsk, účastnícím se útoku. Ve výchozím prostoru má mít každý voják vykopán okop hluboký 130 cm, který by ho chránil proti účinkům atomových úderů. Doporučuje se přikrýt okopy maskovacími plachtami nebo alespoň pláštěnkami pokrytými zeminou.

O místě, kde mají být vlastní úderý provedeny, jsou vojáci informováni 1 až 2 hodiny před zahájením zteče. Krátce před provedením úderu mají být vydány vojskům signály k zaujetí protiatomových krytů. Podle údajů v některých odborných člancích je nutné, aby se kryli všichni vojáci do hloubky 6 km od epicentra výbuchu (do 4 km od

předního okraje). Ve větší hloubce je nutno chránit se jen proti světelným účinkům atomových zbraní, což je možné provést zvláštními brýlemi nebo zakrytím očí tmavou látkou.

Dělostřeleckou přípravu nutno plánovat ve shodě s atomovou přípravou hlavně na umlčení předního okraje nepřátelské obrany, který byl atomovým úderem jen málo zpracován. Trvání dělostřelecké přípravy je závislé hlavně na době, kterou potřebuje pěchota na přípravu k provedení zteče. Zásadně má být dělostřelecká příprava krátká.

Pokud jde o využití účinků vlastních atomových úderů, objevují se různé názory. Tak někteří autoři tvrdí, že v bojové sestavě má být organizováno „uskupení pro využití úspěchu“ a zasazeno ihned po průlomu prvního nebo druhého postavení. Jiní autoři tvrdí, že má být „uskupení pro využití úspěchu“ zasazeno až po průlomu hlavního pásma obrany nebo po prolomení celé taktické hloubky obrany k rozvinutí taktického úspěchu v úspěch strategický (podle americké terminologie).

Dosavadní rychlé svazky typu obrněné divise se zdají americkým odborníkům příliš těžkopádné, aby jich mohlo být s úspěchem použito za soudobých bojových podmínek. „Uskupení pro využití úspěchu“ má být schopno řešit všechny úkoly na „atomovém bojišti“ a jako strategická záloha vševojskového velitele svou pohyblivostí a palebnou mohutností má být schopno dokončit porážku nepřítele, který byl rozbit atomovými údery.

Z povahy úkolů, které bude toto uskupení plnit v operační hloubce, má jeho organizace odpovídat těmto požadavkům:

- musí umožňovat rychlou pohotovost k manévru na širokých prostranstvích, a být proto vybaveno rychlým a lehkým materiálem,
- musí umožňovat každou formu manévru, vést boj samostatně, a proto být vybaveno všemi druhy vojsk,
- umožňovat nepřetržitou součinnost s letectvem.

Na závěrečných cvičeních francouzské armády v roce 1954 byl vyzkoušen nový typ vševojskového svazku, který měl odpovídat těmto požadavkům. Byl složen z jednoho průzkumného pluku, ze dvou pluků vševojskových, z nichž každý byl složen z jedné průzkumné roty, ze dvou tankových rot a ze dvou protitankových baterií. Je zajímavé, že kromě ženijního praporu, spojovacího praporu a jednoho dělostřeleckého a jednoho protiletadlového dělostřeleckého oddílu má tento svazek jen jeden prapor motorisované pěchoty. Poznatky a zkušenosti z použití tohoto svazku jsou prý dobré a v jeho vývoji se bude i nadále pokračovat.

Závěrem o vedení útočného boje za použití atomových zbraní podle názorů amerických vojenských theoretiků možno říci:

Atomových úderů má být použito na takové cíle nepřátelské obrany, jejichž zničení umožňuje rychlé rozvinutí úspěchu do hloubky. Za průlomu hlavního pásma obrany má být použito atomových pum malé ráže na cíle za předním okrajem, větších ráží na cíle v hloubce tak, aby vlastní vojska nemusela být vyváděna do hloubky. Atomové údery mohou být provedeny vzdušným, pozemním nebo i podzemním výbuchem.

Vojska ve výchozím položení nutno chránit jak proti účinkům vlastních, tak i nepřátelských atomových úderů. Za boje i po splnění úkolů nutno vojska rozptylovat v terénu, vytvářet mezery mezi jednotkami, při tom si však neztěžovat velení.

Jak v přípravném období, tak i během boje nutno organisovat nepřetržitý průzkum, dobře pracující spojení zabezpečující rychlé uvědomění vojsk o atomovém nebezpečí.

Názory na použití atomových zbraní v obraně a na vedení obranného boje

Podle amerických názorů celková koncepce obrany zůstane i za použití atomových zbraní nezměněna. Podle cílů, které se obranou sledují, může být obrana posílena, když vojska mají udržet určitý významný prostor nebo objekt, nebo pohyblivá (t. zv. boj na zdrženou), když hlavním cílem bojové činnosti vojsk je vyčerpat nepřítele, způsobit mu vysoké ztráty za cenu dočasné ztráty terénu.

Cíli atomových úderů jak v posílení, tak i v pohyblivé obraně podle názorů Američanů mohou být

- prostory soustředění vojsk a jejich výchozí položení a bojová sestava za útoku,
- uskupení hlavních sil nepřítele, které se vklínily do obrany,
- nepřátelské síly, které brání odchodu vlastních vojsk na připravenou obranu v hloubce,
- letiště nepřátelského letectva.

Pokud jde o vedení obrany, mají vojska především kanalisovat útok nepřítele na směr hlavního úderu do prostoru výhodného pro činnost vlastních vojsk. Když nepřítel prolomil první postavení a postavení plukovních záloh, nutno učinit všechna opatření, aby byl bezpodmínečně zastaven na postavení divisních záloh. Zvláště se zdůrazňuje význam použití zátarasů všech druhů k lokalisování nepřátelského vlonu. Když se vojskům podařilo zastavit nepřátelský vlon, doporučuje se provést atomové úderu na zastavená vojska nepřítele. Po atomových úderech se pak má provést rozhodná protizteč pohyblivými zálohami a všemi silami bojujícími v tomto prostoru s cílem zničit proniklého nepřítele. Když se provedením atomových úderů vytvoří výhodné podmínky, má se přejít do protiútoků.

Uspořádání bojových sestav vševojskových svazků v obraně je předmětem neustálého zájmu. Rází se zásada, že je nutné přejít od nahuštěných sestav v obraně k sestavám řidším, zvětšit šířky i hloubky pásem obrany vševojskových svazků. Divise v obraně má prý mít pásmo kolem 20 km široké, v pohyblivé obraně až dvojnásobně široké. Zálohy se doporučuje rozptylovat po praporech nebo až po rotách v terénu, aby se zabránilo jejich vyřazení z boje provedením atomových úderů nepřítelem. Někteří autoři z tohoto důvodu dokonce doporučují nevytvářet u armádních sborů druhé sledy, nýbrž zasadit všechny divise do prvního sledu, protože vojska v prvním sledu jsou prý nejlépe chráněna proti atomovým úderům (generál Lloyd).

Vycházejíce ze strategické koncepce obrany střední Evropy, vypracované hlavním velitelstvím sil Severoatlantického paktu, věnují západní vojenští odborníci značnou pozornost úvahám o vedení pohyblivé obrany. I na závěrečných cvičeních s vojsky, provedených ve dnech 22. až 28. září 1954 ve Vestfálsku, byla hlavním thematem pohyblivá obrana. Cvičení se zúčastnila skupina armád „Sever“, složená ze svazků britské, belgické a holandské armády pod velením generála Gale. Celkem bylo

na cvičení kolem 140 tisíc vojáků. Manévru se zúčastnily i oddíly atomového dělostřelectva.

Cvičení bylo zahájeno ze situace, že nepřítel prolomil obranu na frontě asi 100 km široké a rozvíjel úspěch do hloubky. Skupina „Jih“ vedla pohyblivou obranu do hloubky asi 60 km a po použití osmi atomových úderů (pravděpodobně atomového dělostřelectva) zastavila další postup nepřítele.

Nejzajímavější poznatek z těchto cvičení je ten, jak se shodně vyjadřují všichni generálové, kteří se zúčastnili cvičení, že samy atomové zbraně nemohou zastavit útočníka, že však vytvářejí podmínky a možnosti pro zpomalení jeho postupu, a umožňují tak získat čas pro manévr záloh proti útočícím vojskům nepřítele, což je hlavním požadavkem strategické koncepce obrany střední Evropy.

Celkem možno shrnout názory Američanů na organizaci obrany za použití atomových zbraní do těchto bodů:

- je nutné organisovat nepřetržitý průzkum s cílem odhalit zámysly nepřítele a zjistit nejvýhodnější cíle pro provedení vlastních atomových úderů,
- zorganizovat dobře pracující systém uvědomování vojsk o nebezpečí nepřátelského atomového úderu,
- zabezpečit nepřetržitě velení vojskům rozloženým na širokých prostranstvích,
- provést všechna opatření, která zabezpečují ochranu vlastních vojsk proti účinkům atomového napadení,
- manévrem bránících se vojsk zabránit nepříteli využít účinků jeho atomových úderů a naopak co nejvíce využít účinků vlastních atomových úderů,
- zabezpečit vojska materiálem všech druhů, především municí, aby byla schopna vést po dlouhou dobu úpornou obranu,
- provádět aktivní obranu.

Názory na použití druhů vojsk

Podle článků v různých časopisech západních armád přestávají jejich odborníci věřit ve všemohoucnost atomových zbraní. Maršál Montgomery na příklad na vzpomenué konferenci prohlásil, že speciální zbraně nebo letectvo nejsou schopny nahradit pěchotu, která byla ještě před nedávnem stavěna na podružné místo. Montgomery naopak zdůraznil, že je potřeba dobře vycvičených, bojeschopných pěších jednotek, kterým budou velet mladí, iniciativní, aktivní velitelé. Doslova řekl: „Někteří soudí, že válku možno rozhodnout letectvem a použitím atomových nebo vodíkových zbraní proti ozbrojeným silám nepřítele a k podlomení morálky jeho civilního obyvatelstva. S tímto názorem nesouhlasím.“ Generál Gale na závěr cvičení „Bataille Royale“ poznamenal: „Atomových úderů může být použito kdykoliv a kdekoliv a mohou způsobit veliké škody; nechť je však jejich převaha jakákoliv, klasické zbraně budou ještě dlouho hlavními zbraněmi.“

Podle zkušeností z války v Koreji a z provedených závěrečných cvičení s vojsky koncem září minulého roku uvažuje se o změně organizace dosavadních vševojskových svazků. Především pěší divise má mít snížené počty. Má se skládat ze samostatných pluků nebo brigád, které

budou mít organické tanky. Počet pluků v divisi může být různý (2 až 6). Divise mají být vybaveny takovou bojovou technikou, která by umožňovala jejich přepravu vzduchem. Organizační změny v pěší divisi však nemají snížit její palebnou hodnotu. 1. obrněná divise a 47. pěší divise americké armády byly určeny k tomu, aby prováděly intenzivní cvičení a pokusy k získání dostatečných podkladů pro provedení potřebných změn v taktice a organizaci vojsk, odpovídajících požadavkům boje za použití atomových zbraní. Zkoušky se týkají hlavně těchto otázek: poměr mezi pěchotou a tanky, decentralisace jednotek, organizace velitelského aparátu a velení a činnost zásobovacích služeb.

Pokud jde o dělostřelectvo uvažuje se po zkušenostech z Koreje o nahrazení některých ráží jinými. Atomové dělostřelectvo má být organicky začleněno do pěších divisí. Dosavadní typ atomového děla je pokládán za typ přechodný. Jeho takticko-technické vlastnosti nejsou prý takové, aby mohlo být úspěšně použito ve všech druzích boje a v každém terénu. Podle zpráv z britských časopisů má být reorganisováno divisi dělostřelectvo tak, že mají být sníženy početní stavy a zvýšen počet hlavní.

Tankové a mechanisované vojsko je nejschopnější k vedení boje za soudobých podmínek a je podle názorů Američanů hlavní zbraní v atomové válce. Pancíř chrání nejen proti střelám, ale i proti teple a pronikavé radiaci při atomovém výbuchu. Tanky a samohybná děla mohou krátce po výbuchu atomových zbraní bojovat v prostorech shozu, mohou být rychle decentralisovány a opět soustředěny; nejsou proto tak vystaveny atomovým úderům jako ostatní zbraně. Mohou rychle využít účinků vlastních atomových úderů nebo v obraně rychlým manévrem zastavit útok nepřátelských vojsk. Uvažuje se o zavedení nových typů tanků, které by nebyly tak těžké, měly malou spotřebu pohonných hmot, měly však vysokou palebnou hodnotu. Zmenšení váhy má být dosaženo na úkor pancíře. Uvažuje se o výrobě pancíře z nových slitin nebo o zavedení zvláštních pancéřových desek, které by byly montovány na tanky až přímo na bojišti. Dokonce se uvažuje o možnostech výroby pancíře z plastických hmot (nylonu).

Po zkušenostech z Koreje věnují Američané velkou pozornost bojové přípravě vojsk, která se provádí pro boj za použití atomových zbraní. Každý voják musí znát účinky atomových zbraní a naučit se používat všech způsobů ochrany proti těmto účinkům. Především se prý musí vojáci zbavit strachu z atomových zbraní. Panika, která může nastat po atomovém úderu, může mít zhoubnější následky nežli sám atomový úder.

Vojska mají být už v míru seznamována s účinky atomových úderů, které mají být prakticky na cvičeních prováděny. Dále se žádá zlepšit výcvik v maskování a v poskytování první pomoci.

Vybral jsem jen některé názory a myšlenky, jak se objevují ve vojenských časopisech západních armád. I když tyto myšlenky není možno pokládat za oficiální názory na bojovou činnost ozbrojených sil kapitalistických států, umožňují nám přesto učinit si úplnější představu o hlavních problémech, kterými se zabývají západní váleční theoretikové. Hlavním nedostatkem těchto názorů je, že málo berou v úvahu tu okolnost, že atomová puma není monopolem americké armády. Názory nejsou domyšleny do konce, nejsou podloženy taktickými a operačními propočty a trpí tak nádechem dobrodružnosti. Přesto však je potřeba neustále sle-

dovat vývoj taktických zásad našich nepřátel pro bojovou činnost za použití atomových zbraní, seznamovat se s nimi a vyvozovat z toho praktické důsledky.

*

V další části článku pojednám o některých svých názorech na vedení bojové činnosti vlastních vojsk za použití atomových zbraní. V této části nechci podávat jen oficiální názory, naopak chci nadhodit některé otázky k diskusi, abychom tím dále rozvinuli zásady našich řádů.

Použití atomových zbraní v soudobém boji má vliv na bojovou činnost všech druhů vojsk. Jejich použití podstatně komplikuje situaci na bojišti, vtiskuje jí zvláštní manévrový ráz, do značné míry stírá přechody mezi jednotlivými druhy bojové činnosti. Není proto možné použít všech zásad vedení boje, které platily před zavedením atomových zbraní, i když nutno zdůraznit, že hlavní zásady našich řádů zůstávají i nadále v platnosti. Ze všech otázek se nejvíce zkomplikovaly otázky velení s bojového zabezpečení vojsk. Je nesporně důkazem vysoké převahy sovětského vojenského umění, že dokázalo vyřešit otázky vedení boje za použití atomových zbraní, aniž změnilo své hlavní zásady. Nutno však rozlišovat takticko-operační normy od taktických a operačních zásad. Normy se mění v průběhu války, během jejich jednotlivých etap a někdy dokonce i v průběhu samé operace, kdežto taktické nebo operační zásady zůstávají nezměněny.

Útočný boj

Nejodpovědnějším momentem v přípravě útoku je přeskupení a vystřídání vojsk a zaujetí výchozího položení. Tato činnost vyžaduje nejen důkladné naplánování, pečlivou organizaci, všestranné zabezpečení, provádění důsledné kontroly, ale i vysoký stupeň bojové přípravy vojsk na tuto činnost, železnou disciplínu, tvůrčí iniciativu, náročnost náčelníků a velitelů všech stupňů.

Přeskupení a vystřídání je u nás velmi často nesprávně chápáno jako zvláštní činnost, nesouvisící s bojovou činností. Přeskupení a vystřídání nelze oddělovat od ostatní bojové činnosti.

Zásady organizace a plánování přeskupení a vystřídání se sice v podstatě nemění, vzrůstá však význam jeho bojového zabezpečení. Pro přeskupení nutno vojskům určovat široká pochodová pásma s dostatkem cest všech druhů. Nutno se vyhnout všem objektům, které by mohly být cíli nepřátelských atomových úderů, vytyčit jejich objížděky. Je účelné, aby vojska ihned z přeskupení zaujala výchozí položení, aniž by se zdržovala ve výchozích prostorech pro vystřídání. Širší útočné fronty to umožňují.

Bojové zabezpečení přeskupujících se vojsk musí být nepřetržitě a všestranné. Každý proud musí být schopen obrany proti vzdušnému nepříteli, vybaven prostředky protiletadlového dělostřelectva. Vzdálenost mezi sledy a proudy musí být taková, aby bylo vyloučeno současné vyřazení několika sledů jedním atomovým úderem. Nebylo by podle mého názoru správné šablonovitě vždy uplatňovat zásadu přeskupování všeho protiletadlového dělostřelectva ihned za protitankovým dělostřelectvem.

To by znamenalo zbavit přeskupovaná vojska nejúčinnějších prostředků protivzdušné obrany. Pokládám za účelné zorganizovat nejdříve stálou protivzdušnou obranu přeskupovaných vojsk, zabezpečit jejich pohyblivou obranu za přesunu do nových prostorů a jen zbytek prostředků protiletadlového dělostřelectva přeskupit dříve a protivzdušnou obranu nového prostoru organisovat prostředky vojsk v dotyku a staršího náčelníka. Ochrana stíhacím letectvem musí být zabezpečena po celou dobu přeskupení.

Protiatomová ochrana přeskupení je nejdůležitějším prvkem bojového zabezpečení. Jejím hlavním úkolem je zabezpečit plnou bojovou pohotovost vojsk k splnění stanoveného bojového úkolu.

Toho se dosahuje

- organisací nepřetržitého vzdušného průzkumu nejen prostoru přeskupování vojsk, ale i prostorů dosavadní a budoucí činnosti vojsk,
- ničením základů nosičů atomových zbraní a bezpilotních prostředků vzdušného napadení,
- zabráněním činnosti nepřátelského vzdušného průzkumu nad prostorem přeskupování vojsk,
- včasným provedením ženijních opatření k zabezpečení hladkého přeskupení vojsk (vybudování objížděk, náhradních mostů, úpravou polních cest a pod.),
- zabezpečením přeskupovaných vojsk ženijní technikou,
- organisováním správně pracujícího systému uvědomování vojsk o atomovém nebezpečí,
- včasným odstraňováním následků atomového napadení, aniž by tím byly narušeny hladké přesuny vojsk,
- výtečnou znalostí své činnosti při atomovém napadení každým vojákem,
- zabezpečením zdravotnického ošetření zasažených osob a jejich včasné evakuace,
- zabezpečením deaktivace zasažených osob a bojové techniky,
- dobře pracující pořádkovou a z ní hlavně regulační službou.

Chci hlavně zdůraznit význam včasného uvědomování vojsk o atomovém nebezpečí. Systém uvědomování vojsk musí být organisován, aktivován a přezkoušen ještě do zahájení přeskupení. K tomuto účelu nutno použít kromě jiných prostředků radiolokátorů protiletadlového dělostřelectva a začlenit je do systému hlásné služby. Dále nutno organisovat podél komunikací určených pro přesuny vojsk pozorovací hlídky z počtu přeskupovaných útvarů, které obsadí důležité výšiny v blízkosti cest a jsou spojeny s orgány regulační služby, jimž odevzdávají výsledky svého pozorování. Regulační služba hlavně v prostorech možných atomových úderů musí být vybavena radiovými stanicemi pro spojení s hlásnou službou. Hrozí-li nebezpečí atomového napadení, uvědomí vojska, která procházejí jejím úsekem, smluvenými signály. Kromě toho musí být radiové stanice všech velitelů až do rot na příjmu pro převzetí signálů o atomovém nebezpečí. Vyhlášení atomového nebezpečí nesmí vést k panice! Vojska se nesmějí zastavovat, protože by tím usnadňovala provedení úderu nepřátelskému letectvu, pokračují dále v pochodu, připraví prostředky protichemické ochrany jednotlivce, prostředky k provedení radiačního průzkumu a k odstranění následků atomového napadení.

Důmyslné maskování přeskupení chrání vojska proti přímým zásahům nepřítele. Nutno je provádět, hlavně v operačním měřítku. I když se přeskupení provádí výhradně v noci, nesmějí být maskovací opatření zanedbávána.

Výchozí prostor musí být vybudován ještě do zaujetí výchozího položení. Při provedení atomového úderu na vybudovaný výchozí prostor střeleckého sboru s přidělenými prostředky atomovou pumou malé ráže mohou být — theoreticky vzato — tyto ztráty: kolem 300 osob, asi dvacet děl a do šesti tanků. Ztráty v nevybudovaném prostoru jsou pětikrát až osmkrát vyšší. Z toho nejlépe vyplývá význam ženiijního vybudování výchozího prostoru. Při zaujímání výchozího položení nutno provést některé změny proti dřívějším zásadám. Nutno pečlivě využít prostoru, kde nepřítel nemůže použít atomových úderů, aniž by při tom ohrozil vlastní vojska. Proto bude možné značnou část dělostřelectva rozmístit v hloubce do 1 až 1,5 km od předního okraje. Tím se současně zajišťují podmínky pro provádění dělostřelecké podpory na největší hloubku. Když by nepřítel chtěl použít atomových úderů na přední okraj a vyvedl svoje vojska do hloubky, přejdou vlastní vojska ihned do útoku.

Pobyt vojsk ve výchozím prostoru nutno zkrátit na minimum. Při určování času „Č“ je třeba brát v úvahu dobu potřebnou pro velitele družstev a čet pro vydání rozkazů a stanovení úkolů přímo v terénu. I když platí zásada, že organizaci boje nutno provést před zaujetím výchozího položení budou mít velitelé družstev a čet jen zřídka možnost dostat se do terénu předem.

Velmi málo pozornosti věnujeme otázkám zmaření a odstranění následků nepřátelské atomové, dělostřelecké a letecké protipřípravy. Podle názorů Američanů může být protipříprava provedena třemi způsoby: všeobecná protipříprava, plánovaná v pásmu armády nebo sboru, když protivník připravuje všeobecný útok, místní protipříprava, prováděná jen v pásmu jedné divise a zvláštní protipříprava. V každém případě může být použito atomového dělostřelectva nebo i atomových pum. Proto ve výchozím položení nutno organisovat všechna opatření k zabránění protipřípravy nebo jejím zmaření, především k zničení atomového dělostřelectva a základen nosičů atomových zbraní. Vždy je nutno organisovat veškerou činnost na odstranění následků atomového napadení tak, aby útok vyrazil včas, v plánovanou dobu. Zasažené jednotky se musí uvést co nejrychleji do pořádku. Bude zpravidla velmi těžké použít jich v nastávajícím útoku. Proto při organizaci útoku nutno předvídat i tento případ a zvláště na stupních pluků nebo divisi připravit druhé sledy k převzetí úkolu zasažených prvních sledů. Přímá organisace boje u těchto jednotek musí být provedena v omezené době za pomoci nadřízeného štábu.

Vojska musí být připravena útočit i v noci. V soudobém boji nabývá noční bojová činnost ještě většího významu, než tomu bylo doposud. Vojska nutno připravit tak, aby uměla nejen rozvíjet úspěch v noci, ale i prolomovat taktickou hloubku nepřátelské obrany. Soudobá bojová technika to umožňuje.

Boj v hloubce nepřátelské obrany se stává velmi složitým. Rychlá změna situace přináší rychlou změnu bojové činnosti, kladé vysoké požadavky na velení. Vyžaduje vysokou tvůrčí iniciativu všech velitelů, zvláště velitelů čet, rot a praporů. Velmi důležitým úkolem je správná

organisace zasazení druhých sledů do boje. K zabezpečení hladkého zasazení druhých sledů musí být usměrněno úsilí vojsk v prvním sledu a všech druhů vojsk účastnících se boje. Jejich zasazení musí být naprosto plynulé. Nesmějí se zastavovat za přesunu na čáru zasazení, nýbrž ihned z pochodových sestav přejít do předbojových a bojových. Druhého sledu sboru zásadně nemá být použito k doprolomení hlavního pásma obrany.

V operační hloubce mohou jednotlivé divise střeleckého sboru plnit různé úkoly odlišnou formou bojové činnosti. Zatím co jedna divise může na příklad odrážet protizteč, může jiná prolamovat spěšně zaujatou obranu nebo pronásledovat nepřítele a třetí likvidovat obklíčeného nepřítele. To vyžaduje pružnost a přímot velení, důkladnou znalost situace a schopnost účinnými zásahy mít vliv na situaci na bojišti, aby se vyvíjela v náš prospěch. Více je třeba zabývat se otázkami střetného boje, který bude jednou z obvyklých forem bojové činnosti v operační hloubce.

Obrana

Nezdočnost obrany, veliká hloubka a aktivita musí být hlavními vlastnostmi soudobé obrany při zachování všech jejích ostatních rysů. Vojska musí být připravena kdykoliv a kdekoliv přejít do nezdočné obrany, rychle se zakopat, dovedně využít terénu a rychle organisovat nepřekonatelný palebný systém a nejen zastavit nepřátelský útok, nýbrž i zničit vklínivšího se nepřítele a připravit podmínky pro přechod do útoku.

Organisaci obrany je třeba provést v nejkratším čase.

Jak vyplývá z amerických názorů na použití tanků v boji musí být protitankový ráz obrany i nadále jedním z jejích hlavních rysů. Protitankové zbraně musí být pečlivě maskovány a zahajují při tankovém útoku boj na vzdálenost účinného dostřelu.

Požadavek aktivity obrany se vztahuje i na protitankovou obranu. Proto je nutné, aby i velitel praporu manévroval svými protitankovými prostředky podle vývoje boje a rychle reagoval na situaci ve svém rajonu. I když manévry protitankovými děly bude značně ztížen, je nutné, aby se k tomuto účelu použilo tarasnic, pancéřovek nebo lehkých plamenometů, kterými by velitel praporu uzavíral mezery v protitankové obraně a nahrazoval ztráty na protitankových dělech v praporním protitankovém uzlu.

Aktivita obrany musí být ještě vyšší, než tomu bylo doposud. Protizteče praporů, pluků nebo i divisi neztratily podle mého názoru své opodstatnění. Ale naopak nabyly ještě většího významu. Roztažením útočných sestav se vytvářejí výhodné podmínky pro provedení protiztečí i malými jednotkami. Protizteče nutno provádět i v zákopech, do kterých vnikl nepřítel. Protizteč a protiúder nebude mít často za úkol jen obnovit obranu, ale bude postupně přerůstat v protiútok a pokračovat i před přední okraj hlavního pásma obrany. Bude účelně provádět protizteče i v noci. Důkladná znalost terénu a pečlivá příprava vytvoří k tomu výhodné podmínky.

Při organisaci obrany nutno uplatňovat zásadu, že její nezdočnost a síla musí v hloubce narůstat. Často bude střelecký sbor v obraně učen do tří sledů. V tom případě může divise prvního sledu obsadit první, druhé a třetí postavení, divise druhého sledu mezilehlé postavení a divise

třetího sledu může být připravena k provedení protizteče nebo k obsazení druhého pásma obrany. Někdy bude účelné dodržet normální zásady a ještě vytvořit silné mezilehlé postavení mezi hlavním a druhým pásmem obrany z prostředků divisi prvního sledu a tankosamohybného pluku mechanisované divise.

Nejvýhodnější okamžik k provedení protipřípravy je ukončení soustředění nepřítele a zaujetí výchozího položení. Atomových úderů může být použito jak na živou sílu nepřítele v hloubce, tak proti dělostřelectvu a tankům. Protipříprava musí mít ráz mohutného překvapivého úderu. Bude účelné, aby nebyla delší než 30 minut, protože nepřítel bude moci aktivovat své prostředky k zmaření protipřípravy. Někdy bude účelné kombinovat protipřípravu s výpadem před přední okraj.

Když bude nepřítel chtít provést úder atomovými zbraněmi na přední okraj naší obrany a bude vyvádět vojska ze svého předního okraje, musí vlastní vojska zabránit jeho odpoutání a provést výpady před přední okraj, vniknout do výchozího položení nepřítele, způsobit mu ztráty a zmařit jeho přípravy k útoku. Tento manévry je velmi obtížný a musí být předem a v každém případě připraven. Bude často účelné provést tento manévry předem s prapory k tomu účelu připravenými a za nimi postoupit s prapory prvního sledu. Přední okraj hlavního pásma obrany nutno vytvořit na prvním postavení nepřítele.

Likvidace účinků atomového napadení vyžaduje důkladného promyšlení. Třeba vycházet z předpokladu, že nepřítel provede několik atomových úderů na celou hloubku obrany, dále že zabránění nepříteli ve využití atomových úderů a odstranění jejich následků se bude muset provést v době nepřátelské dělostřelecké a letecké přípravy nebo podpory zteče, kdy nějaké větší manévry vojsky a prostředky jsou vystaveny úderům nepřítele, a konečně nutno brát v úvahu specifické účinky atomových zbraní. Především třeba provést manévry palbou do prostoru atomových úderů. Nezasažené jednotky ze sousedních úseků nebo rajonů iniciativně vyčlení část sil a prostředků na obvod účinku atomového úderu. Dále je třeba provést manévry nejbližšími protitankovými zálohami. Provedením atomových úderů odhalil nepřítel svůj směr hlavního úderu, proto musí velitelé svazků organisovat nezdolnou obranu hlavně v hloubce, všechny manévry silami a prostředky provést utajeně, použít v široké míře manévru zátarasy, tankovými jednotkami a dělostřelectvem. K utajení manévru bude se hojně používat dýmových clon.

Nevyčerpal jsem všechny otázky souvisící s vedením obrany za použití atomových zbraní. Zvláště otázky ženižního vybudování a bojového zabezpečení vyžadují hlubšího studia.

Organisace velení

Složitost a rychlý spád boje se nejvíce odráží v oblasti velení. To vyžaduje od všech velitelů a štábů nejen všestrannou předběžnou přípravu, znalost zásad vedení boje vlastními vojsky i nepřítelem, znalost bojových vlastností vlastní i nepřátelské bojové techniky, ale i tvůrčí přístup ke všem otázkám, vědecké předvídání, iniciativu, schopnost rychle a všestranně analyzovat situaci na bojišti a vydat odpovídající jí rozhodnutí nebo nařízení, náročnost při jejich pronikání do vojsk. Není dobře možno používat beze změny starých forem velení za nových podmínek vedení boje.

Rozsah a obsah veškeré problematiky velení se podstatně rozšířil. K dosavadním úkolům přistoupily nové.

Velení v soudobém boji (operaci) musí být přísně centralisováno. To znamená, že vševojskový velitel a jeho štáb musí řešit všechny otázky souvisící s organizací, plánováním a vedením boje, usměrňovat úsilí všech zúčastněných vojsk k splnění stanoveného úkolu, schvalovat rozhodnutí podřízených velitelů, stanovit jim doplňkové nebo nové úkoly, jak to vyžaduje situace, poskytovat podřízeným účinnou pomoc při plnění úkolů.

Centralisované velení nevylučuje iniciativu podřízených, naopak předpokládá ji. Rychlé změny situace mohou způsobit, že zásahy staršího náčelníka přijdou pozdě. Za takových okolností nelze čekat na rozkazy nebo nařízení. Je třeba iniciativně použít všech prostředků k tomu, aby vývoj situace byl změněn v náš prospěch.

Centralisované velení musí zabezpečit jeho operativnost, která se odráží v rychlosti a pružnosti velení. Předpokladem a nutnou podmínkou operativnosti velení je podrobná neustálá znalost situace na bojišti. Na jejím základě je možno včas se rozhodnout, vydat nařízení podřízeným, poskytnout jim včasnou pomoc, zabezpečit nepřetržité spojení k podřízeným všemi druhy pojítek, volit vhodná místa pro rozmístění velitelského stanoviště. Operativnost velení vyžaduje energicky odhodit zastaralé, přežitě formy velení, uskutečňovat živé, přímé velení.

Velení musí být nepřetržité. To vyžaduje zabezpečit si nepřetržitý styk s podřízenými náčelníky, získávat zprávy o jejich situaci, neustále hodnotit situaci, předvídat její vývoj, organisovat a obnovovat součinnost a provádět nepřetržitou kontrolu plnění rozkazů a nařízení. V soudobém velení vyniká zvláště úloha styčných důstojníků, kteří musí být vybíráni z nejlepších důstojníků štábu.

Velení musí být rozhodné. Úkoly stanovené velitelem musí být naprosto jasné, nesmí umožňovat dvojí výklad. Velitel a jeho štáb musí včas odstraňovat všechny překážky, které mohou mít nepříznivý vliv na splnění stanovených úkolů. Musí vydávat úplná nařízení, která umožňují podřízeným pochopit velitelův zámysl.

To jsou hlavní rysy, které musí mít soudobé velení.

Přijetí velitelova rozhodnutí je nejodpovědnějším momentem velení. Rozhodnutí musí být smělé a ve své podstatě neočekávané a překvapující pro nepřítel. Správné rozhodnutí, rozhodnutí, které odpovídá zámyslu staršího náčelníka, které je výsledkem hlubokého ujasnění úkolu a všestranného zhodnocení situace, je dobrým podkladem pro veškerou další činnost tvořící obsah velení. Je nedialektické a tedy nevědecké tvrdit, že může být několik správných a odůvodněných rozhodnutí. To je překrucování a podrývání vědeckosti našeho vojenského umění. To bychom z válečných jevů vytvářeli shluk náhod a popírali jakoukoliv jejich zákonitost. Jen to rozhodnutí je správné a může být správné, které je založeno na uvedených podmínkách a které jim vyhovuje. Dialektická metoda je vědeckou metodou a je hlavní a základní metodou vojenského umění. Právě její použití v oblasti vojenského umění vedlo k odhalení zákonitosti soudobého boje, operace a války a umožňuje propracovat se k správnému rozhodnutí.

K svému rozhodnutí se velitel propracovává osobně a vyslechnutím informačních zpráv důležitých funkcionářů štábu. Je účelné, aby si ve-

litel ujasnil úkol a hodnotil situaci přímo spolu s náčelníkem štábu a svým zástupcem, protože oni jsou hlavními organizátory boje. Tím nejlépe proniknou do podstaty stanoveného úkolu, vymění si své názory a dopracují se společně k správným závěrům. Návrh náčelníka štábu na rozhodnutí je dovršením příprav velitelova rozhodnutí. Proces získávání schopností umět rychle dojít k správnému, vědecky podloženému rozhodnutí je proces zdlouhavý. Proto při přípravě velitelských kádřů naší lidové armády na vojenských akademiích a školách a při velitelsko-štabních cvičeních, aby se nepodlamovala iniciativa velitelů, nutno přijímat i taková rozhodnutí, která odpovídají zásadám vojenského umění, nejsou však výsledkem dostatečně vědecky hlubokého ujasnění úkolu a zhodnocení situace.

Na jednom shromáždění starších náčelníků prohlásil první náměstek ministra národní obrany, že mnohomluvnost je v přímém rozporu s povahou soudobého boje. To by si měl hlavně uvědomit každý náčelník přednášející informační zprávu. Rozvlácnost informačních zpráv nejenže zahluje skutečnou jejich podstatu, ale obírá velitele o drahocenný čas. Proto je nutné hlásit veliteli skutečně jen to, co potřebuje k svému rozhodnutí.

Na základě závěrů z ujasnění úkolu a zhodnocení situace nutno uvědomit podřízené svazky o nastávající činnosti předběžnými nařízeními a v nich uvést stručnou situaci na bojišti (jen když je to nutné), jaká bude bojová činnost svazku, kdy dostane konkrétní úkoly a jaké přípravy má do té doby provést. Předběžná nařízení je nutno odeslat styčnými důstojníky.

Na základě závěrů si velitel vypracuje své rozhodnutí a zakreslí je do mapy. Je nesprávný názor, jako by se velitel nerozhodoval podle mapy. Velitel se rozhoduje i připravuje své rozhodnutí na mapě, nevzdává je však podřízeným a svému štábu. V každém případě podle potřeby vydá velitel ještě před odjezdem na rekognoskaci některé pokyny svým náčelníkům druhů vojsk a týlu.

Velitel provádí rekognoskaci jen na hlavním směru. Po rekognoskaci předkládá své upřesněné rozhodnutí staršímu náčelníkovi a po jeho schválení je vydává podřízeným velitelům.

Když je nedostatek času na organizaci boje, rozhoduje se velitel jen podle mapy a po schválení rozhodnutí vyhlásí je svému štábu a osobně stanoví úkol veliteli působícímu na směru hlavního úderu, kdežto ostatním velitelům odešle svá bojová nařízení styčnými důstojníky. Po rekognoskaci a rozhodnutí organizuje velitel součinnost. Velitel armády se rozhoduje v nových podmínkách zpravidla jen podle mapy.

Dotknu se ještě některých otázek velení, které mají v současné době zvláštní význam. Týkají se utajení velení, organizace pořádkové služby a způsobu velení za útoku.

Utajení připravované činnosti má nesmírný význam. Proto je nutné co nejméně osob zasvětit do připravované činnosti. Je třeba zakázat mluvit jakýmikoli pojitky o novém úkolu svazku a zákaz důsledně kontrolovat. Všechny rozkazy a nařízení doručovat styčnými důstojníky a přidělovat jim ozbrojený doprovod.

Pořádkovou službu organizuje štáb svazku. Jejimi hlavními úkoly jsou regulace pohybu, udržování vojenského pořádku v prostorech bojové činnosti vojsk a kontrola dodržování maskovacích opatření. Je

tedy regulační služba součástí pořádkové služby. Jejím úkolem je řídit pohyb na cestách, po kterých se vojska pohybují podle vypracovaných plánů, nedopustit narušení kázně na komunikacích a zabránit jejich zatarasení. Správná organizace pořádkové služby je hlavním článkem zabezpečujícím manévr vojsk.

Úkolem pořádkové služby je také zajistit ochranu vojsk v určitých prostorech a zabránit proniknutí nepřátelských agentů nebo záškodníků do těchto prostorů, udržení kázně a pořádku a dodržování maskování.

Na základě rozhodnutí velitele sboru organizuje štáb pořádkovou službu. Náčelník štábu určí jednoho důstojníka odpovědného za její provedení. Do pořádkové služby nutno určovat energické schopné vojáky, hlavně důstojníky a poddůstojníky, dobře seznámené s plánem přeskupení vojsk. Výkon pořádkové služby je třeba neustále kontrolovat a na místě odstraňovat zjištěné závady.

V průběhu boje musí být velitel neustále důkladně orientován o situaci. Je to základní povinnost štábu, aby shromažďoval všemi možnými způsoby a prostředky dostatek údajů o situaci. Část údajů získá velitel svazku přímým pozorováním bojiště. Je otázka, kde má velitel svazku v průběhu boje být, zda na pozorovatelně nebo na velitelském stanovišti. Tuto otázku nutno řešit konkrétně pro každý případ. Je pravda, že v širokém útočném pásmu nemůže svým vlastním pozorováním obsáhnout větší prostor a z ostatních úseků musí získávat zprávy od svého štábu. Není proto třeba, aby velitel sboru po celou dobu byl na pozorovatelně. Jeho přítomnost je tam nutná jen v době rozhodujících údobí boje, jako na př. vyrazení ke zteči, odrážení nepřátelské protizteče, zasazování druhého sledu a p. Jinak může velitel svazku velet přímo z velitelského stanoviště. U velitele armády to bude pravidlem.

Závěr

Dotkl jsem se některých aktuálních otázek bojové činnosti a velení vojskům za použití atomových zbraní. Je mnoho otázek, které vyžadují prohloubení, širšího theoretického rozboru, než to bylo možno učinit v jednom článku.

Ke všem otázkám je však třeba přistupovat tvůrčím způsobem. Šablonovitost ve vedení bojové činnosti a velení vojskům přímo usnadňuje nepříteli provést atomové údery s co největším účinkem a vede k velikým, celkem zbytečným ztrátám živé síly a bojové techniky. Každou situaci nutno řešit konkrétně.

Přál bych si, aby se o otázkách, jichž jsem se ve svém příspěvku dotkl, rozvinula diskuse.

